

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده مدیریت و اقتصاد

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری

تجزیه و تحلیل کیفیت گزارشگری مالی و نوسانات بازده سهام غیرمتعارف

با رویکرد مدل ترکیبی رگرسیون مقطعی و سری زمانی

مسعود سعیدی

استاد راهنما:

دکتر حسین اعتمادی

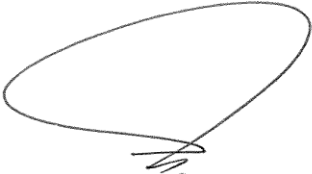

آذر ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای مسعود سعیدی دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته حسابداری تحت عنوان « تجزیه و تحلیل کیفیت گزارشگری مالی و نوسانات بازده سهام غیر متعارف با رویکرد مدل ترکیبی رگرسیون مقطعی و سری زمانی » را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	دکتر حسین اعتمادی	دانشیار	
۲- استاد مشاور	دکتر علی اصغر انواری رستمی	استاد	
۳- استاد ناظر	دکتر سحر سپاسی	استادیار	
۴- استاد ناظر	دکتر حسن فرج زاده دهکردی	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر سحر سپاسی	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب مسعود سعیدی دانشجوی رشته حسابداری ورودی سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اقتصاد متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ: ۹۳، ۱۱، ۱۵

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته حسابداری است که در سال ۱۳۹۲ در دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر حسین اعتمادی و مشاوره جناب آقای دکتر علی اصغر انواری رستمی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب مسعود سعیدی دانشجوی رشته حسابداری مقطع کارشناسی ارشد

تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: مسعود سعیدی

تاریخ و امضا:

۹۲، ۱۱، ۱۵

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده مدیریت و اقتصاد

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری

تجزیه و تحلیل کیفیت گزارشگری مالی و نوسانات بازده سهام غیرمتعارف

با رویکرد مدل ترکیبی رگرسیون مقطعی و سری زمانی

مسعود سعیدی

استاد راهنما:

دکتر حسین اعتمادی

استاد مشاور:

دکتر علی اصغر انواری رستمی

آذر ماه ۱۳۹۲

تقدیم به

مهربان فرشتگانی که:

لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن، عظمت رسیدن

و تمام تجربه‌های یکتا و زیبای زندگیم، مدیون حضور سبز آنهاست

پدر گرامی ام

مادر مهربانم

همسر عزیزم

برادران و خواهران فداکارم

مشکر و قدردانی

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شازندگان، شردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را کزاردن نتوانند. و سلام و درود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان و امدار وجودشان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز...

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه او، با زبان قاصر و دستان ناتوان چیزی بکاریم. اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تا این می کند و سلامت امانت های را که به دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب «من لم یسکر المنعم من المخلوقین لم یسکر الله عزوجل»:

از پدر و مادر عزیزم، این دو معلم بزرگوارم، که همواره بر کوتاهی و درستی من، قلم عفو کشیده و گریانه از کنار غفلت هایم گذشتند و در تمام عرصه - های زندگی یار و یاور بی چشم داشت برای من بوده اند؛

از استاد با کمال و شایسته، جناب آقای دکتر حسین احمدی که در کمال سه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کجی در این عرصه بر من دریغ ننمودند و زحمت راهبانی این پایان نامه را به عهده گرفتند، که بدون مساعدت ایشان این تحقیق به نتیجه مطلوب نمی رسید؛
از استاد گرامی ام، جناب آقای دکتر طلی اصغر انواری رسمی، مدیریت محترم کرسی گروه، که زحمت مشاوره این پایان نامه را متقبل شدند؛

از اساتید فرزانه و دلسوز، جناب آقای دکتر حسن فرج زاده دهمکردی و سرکار خانم دکتر سحر پاسی که زحمت داوری این پایان نامه را متقبل شدند؛ کمال مشکر و قدردانی را دارم.

بر خود لازم می دانم از زحمات جناب آقای نجفی کارشناسی محترم گروه و جناب آقای ملکی رئیس اداره پژوهش دانشکده مدیریت و اقتصاد مشکر و قدردانی نمایم.

باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را پاس گوید.

چکیده

هدف اصلی این تحقیق تجزیه و تحلیل کیفیت گزارشگری مالی و نوسانات غیرمترعارف بازده سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. هدف دیگر این تحقیق بررسی رابطه نوسانات جریان وجوه نقد عملیاتی، عملکرد عملیاتی، کارآیی بازده سهام، فرصت‌های رشد شرکت (نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار)، اندازه شرکت و اهرم مالی با نوسانات غیرمترعارف بازده سهام است. همچنین، تأثیرگذاری میزان افشاء در طول زمان (مربع بازده سالانه سهام)، نسبت مالکیت سهامداران نهادی و جریان وجوه نقد عملیاتی بر این رابطه منظور شده است. بر اساس ادبیات تحقیق، کیفیت گزارشگری مالی کاهشی موجب افزایش نوسانات بازده سهام می‌شود. نمونه این تحقیق شامل ۷۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ می‌باشد. ابتدا رگرسیون مقطعی بین کیفیت گزارشگری مالی و نوسانات غیرمترعارف بازده سهام برآورد گردید که نشان دهنده ارتباط مثبت کیفیت گزارشگری مالی کاهشی با نوسانات بازده سهام افزایشی بود. برای آزمون فرضیات تحقیق، از مدل رگرسیونی ترکیبی مقطعی - سری زمانی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که کیفیت گزارشگری مالی کاهشی مبتنی بر معیار دیچاو و دیچو با نوسانات غیرمترعارف بازده سهام افزایشی در طول زمان همراه است. اما کیفیت گزارشگری مالی کاهشی مبتنی بر مربع اقلام تعهدی غیرعادی با نوسانات غیرمترعارف بازده سهام افزایشی در طول زمان رابطه معنی‌داری ندارد. همچنین، نوسانات جریان وجوه نقد عملیاتی رابطه معنی‌داری با نوسانات غیرمترعارف بازده سهام دارد. متغیرهای عملکرد عملیاتی، فرصت رشد، اندازه شرکت و اهرم مالی با نوسانات بازده سهام رابطه معنی‌داری ندارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که رابطه بین کارآیی بازده سهام و نوسانات بازده سهام بر خلاف پیش‌بینی مثبت است.

واژه‌های کلیدی:

کیفیت گزارشگری مالی، نوسانات غیرمترعارف بازده سهام، تجزیه و تحلیل زمانی، اقلام تعهدی.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱.....	فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق.....
۲.....	۱-۱. تعریف موضوع.....
۳.....	۲-۱. بیان مسأله.....
۵.....	۳-۱. سؤالات تحقیق.....
۶.....	۴-۱. فرضیات تحقیق.....
۶.....	۵-۱. ضرورت انجام تحقیق.....
۷.....	۶-۱. اهداف تحقیق.....
۸.....	۷-۱. کاربردهای تحقیق.....
۸.....	۸-۱. قلمرو تحقیق.....
۹.....	۹-۱. روش تحقیق.....
۱۱.....	۱۰-۱. ساختار تحقیق.....
۱۲.....	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق.....
۱۳.....	۱-۲. مقدمه.....
۱۴.....	۲-۲. اهداف گزارشگری مالی.....
۱۸.....	۳-۲. کیفیت گزارشگری مالی.....
۱۹.....	۴-۲. ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی.....
۲۰.....	۵-۲. رویکردهای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی.....
۲۰.....	۱-۵-۲. رویکردهای مبتنی بر نیازهای استفاده کننده.....
۲۲.....	۲-۵-۲. رویکردهای مبتنی بر حمایت از سرمایه‌گذار/سهامدار.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۳	۶-۲. اهداف گزارشگری سود
۲۴	۷-۲. تعریف کیفیت سود
۲۸	۸-۲. اهمیت ارزیابی کیفیت سود
۲۹	۹-۲. روشهای ارزیابی کیفیت سود
۲۹	۱۰-۲. روشهای اندازه‌گیری کیفیت سود
۳۰	۱-۱۰-۲. اندازه‌گیری کیفیت سود براساس رابطه بین سود، اقلام تعهدی و جریان وجوه نقد
۳۲	۱۱-۲. اقلام تعهدی
۳۳	۱-۱۱-۲. تغییر در کل اقلام تعهدی
۳۳	۲-۱۱-۲. پیش‌بینی اجزای اختیاری اقلام تعهدی به کمک متغیرهای حسابداری
۳۴	۳-۱۱-۲. پیش‌بینی روابط بین اقلام تعهدی و جریانهای نقدی
۳۶	۱۲-۲. بازده سهام
۳۶	۱۳-۲. نوسانات بازده سهام
۳۷	۱۴-۲. کیفیت گزارشگری مالی و نوسانات غیرمترعارف بازده سهام
۳۹	۱۵-۲. سایر عواملی که می‌توانند نوسانات بازده سهام را توضیح دهند
۴۲	۱۶-۲. پیشینه تجربی
۴۲	۱-۱۶-۲. پیشینه خارجی
۴۶	۲-۱۶-۲. پیشینه داخلی
۵۰	۱۷-۲. خلاصه فصل
۵۱	فصل سوم: روش تحقیق

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۲	۱-۳. مقدمه
۵۲	۲-۳. موضوع تحقیق
۵۳	۳-۳. فرضیات تحقیق
۵۴	۴-۳. متغیرهای تحقیق
۵۴	۱-۴-۳. متغیر وابسته
۵۵	۲-۴-۳. متغیر مستقل
۵۵	۱-۲-۴-۳. معیار مبتنی بر مدل دیچاو و دیچو (DD)
۵۷	۲-۲-۴-۳. معیار مبتنی بر مربع اقلام تعهدی غیرعادی (ABACC ²)
۵۹	۳-۴-۳. متغیرهای تعدیل کننده
۵۹	۱-۳-۴-۳. تغییرات در افشای اطلاعات مربوط به ارزش شرکت در طول زمان
۶۰	۲-۳-۴-۳. تغییرات در مهارت سرمایه‌گذاران در طول زمان
۶۰	۳-۳-۴-۳. تغییرات در نقش علامت‌های کیفیت سود برای پیشبینی جریان وجوه نقد آتی
۶۱	۴-۴-۳. متغیرهای کنترلی
۶۳	۵-۳. روش تحقیق
۶۴	۶-۳. روش‌های جمع‌آوری اطلاعات
۶۵	۷-۳. جامعه و نمونه آماری تحقیق
۶۶	۸-۳. قلمرو تحقیق
۶۷	۹-۳. معرفی مدل تحقیق
۶۸	۱۰-۳. روش آزمون فرضیات

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۳	۱۱-۳. مفروضات مدل‌های رگرسیونی
۷۵	۱۲-۳. مزیت استفاده از داده‌های ترکیبی نسبت به سری زمانی و مقطعی
۷۶	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق
۷۶	۱-۴. مقدمه
۷۷	۲-۴. آمار توصیفی
۷۹	۳-۴. ضریب همبستگی بین متغیرهای تحقیق
۸۲	۴-۴. محاسبه کیفیت گزارشگری مالی (سود) و نوسانات غیرمتمعارف بازده سهام
۸۲	۵-۴. آزمون فرضیات تحقیق
۸۲	۱-۵-۴. بررسی مفروضات مدل‌های رگرسیونی
۸۴	۲-۵-۴. نتایج مدل رگرسیون ساده
۸۵	۱-۲-۵-۴. نتایج مدل رگرسیون ساده با استفاده از معیار اول کیفیت گزارشگری (DD)
۸۸	۲-۲-۵-۴. نتایج مدل رگرسیون ساده با استفاده از معیار دوم کیفیت گزارشگری ($ABACC^2$)
۹۱	۳-۵-۴. نتایج مدل رگرسیون ترکیبی مقطعی-سری زمانی
۹۲	۱-۳-۵-۴. نتایج مدل رگرسیون ترکیبی با استفاده از معیار اول کیفیت گزارشگری (DD)
۹۶	۲-۳-۵-۴. نتایج مدل رگرسیون ترکیبی با استفاده از معیار دوم کیفیت گزارشگری ($ABACC^2$)
۱۰۱	فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۱۰۱	۱-۵. مقدمه
۱۰۲	۲-۵. مروری بر نتایج بدست آمده
۱۰۶	۳-۵. نتیجه‌گیری کلی

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۰۷.....	۴-۵. پیشنهادات کاربردی.....
۱۰۸.....	۵-۵. پیشنهادات برای تحقیقات آتی.....
۱۰۸.....	۶-۵. موانع و محدودیت‌های تحقیق.....
۱۱۰.....	منابع.....

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۱۶.....	پیوست‌ها
۱۱۷.....	نتایج آزمون همخطی میان متغیرهای تحقیق
۱۱۸.....	نتایج آزمون وایت
۱۱۹.....	نتایج آزمون چاو
۱۲۰.....	نتایج هاسمن
۱۲۱.....	نتایج آزمون رگرسیون ساده با استفاده از معیار اول (DD)
۱۲۲.....	نتایج آزمون رگرسیون ساده با استفاده از معیار دوم (ABACC2)
۱۲۳.....	نتایج آزمون رگرسیون ترکیبی مقطعی-سری زمانی با استفاده از معیار اول (DD)
۱۲۴.....	نتایج آزمون رگرسیون ترکیبی مقطعی-سری زمانی با استفاده از معیار دوم (ABACC2)

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۷۹.....	جدول شماره ۴-۱. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق
۸۱.....	جدول شماره ۴-۲. ماتریس ضریب همبستگی بین متغیرهای تحقیق
۸۵.....	جدول شماره ۴-۳. نتایج آزمون چاو و آماره F لیمر مدل رگرسیون ساده مبتنی بر معیار DD
۸۶.....	جدول شماره ۴-۴. نتایج آزمون هاسمن مدل رگرسیون ساده مبتنی بر معیار DD
۸۶.....	جدول شماره ۴-۵. نتایج تخمین مدل رگرسیون ساده مبتنی بر معیار DD
۸۸.....	جدول شماره ۴-۶. نتایج آزمون چاو و آماره F لیمر مدل رگرسیون ساده مبتنی بر معیار $ABACC^2$
۸۸.....	جدول شماره ۴-۷. نتایج آزمون هاسمن مدل رگرسیون ساده مبتنی بر معیار $ABACC^2$
۸۹.....	جدول شماره ۴-۸. نتایج تخمین مدل رگرسیون ساده مبتنی بر معیار $ABACC^2$
۹۲.....	جدول شماره ۴-۹. نتایج آزمون چاو و آماره F لیمر مدل رگرسیون ترکیبی مبتنی بر معیار DD
۹۳.....	جدول شماره ۴-۱۰. نتایج آزمون هاسمن مدل رگرسیون ترکیبی مبتنی بر معیار DD
۹۳.....	جدول شماره ۴-۱۱. نتایج تخمین مدل رگرسیون ترکیبی مبتنی بر معیار DD
۹۶.....	جدول شماره ۴-۱۲. نتایج آزمون چاو و آماره F لیمر مدل رگرسیون ترکیبی مبتنی بر معیار $ABACC^2$
۹۷.....	جدول شماره ۴-۱۳. نتایج آزمون هاسمن مدل رگرسیون ترکیبی مبتنی بر معیار $ABACC^2$
۹۷.....	جدول شماره ۴-۱۴. نتایج تخمین مدل رگرسیون ترکیبی مبتنی بر معیار $ABACC^2$

فصل اول

مقدمه و کلیات تحقیق

۱-۱. تعریف موضوع

یکی از دغدغه‌های اصلی سرمایه‌گذاران دستیابی به اطلاعاتی است که بتوانند با اتکاء بر آن به بهترین شکل تصمیمات مالی را اتخاذ نمایند. از طرفی تهیه اطلاعات مفید جهت تصمیم‌گیری یکی از اهداف مهم گزارشگری مالی است و اهداف اصول پذیرفته شده حسابداری نیز در این راستا و برای اطمینان از نمایش منصفانه صورتهای مالی از عملکرد و وضعیت اقتصادی شرکت‌هاست. گزارشگری مالی منجر به ارائه صورتهای مالی می‌شود و صورت سود و زیان و مشخصاً سود از مهمترین اطلاعات مالی است که در تصمیمات اقتصادی کاربرد گسترده‌ای دارد. تلقی سود به عنوان مهمترین منبع اطلاعات مختص شرکت توسط تحقیقات تجربی مختلف مورد پشتیبانی قرار گرفته است. این تحقیقات نشان داده است که سرمایه‌گذاران به سود بیشتر از هر معیار دیگری از جمله سود تقسیمی و جریان‌های نقدی تکیه می‌کنند. همچنین، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که مدیران سود را به عنوان معیار کلیدی مورد توجه سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران در نظر می‌گیرند (فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵).

با توجه به حساسیت و ابعاد گسترده کاربرد سود، دقت در ابعاد مختلف و بررسی دیدگاه‌های گوناگونی که در محاسبه و ارائه سود وجود دارد ضروری به نظر می‌رسد. یکی از ابعاد سود، کیفیت سود است. کیفیت سود جنبه بسیار مهمی از سود حسابداری را نشان می‌دهد، زیرا سودهای با کیفیت کم می‌تواند باعث اعطای نادرست اعتبار از سوی اعتبار دهندگان و نیز تخصیص غیربهبینه منابع به طرح‌هایی با بازدهی غیرواقعی و در نتیجه کاهش رشد اقتصادی شود. آگاهی از اهمیت کیفیت سود ایجاب می‌کند که ابعاد مختلف آن در بازار سرمایه ایران مورد تحقیق قرار گیرد. همچنین، آگاهی سهامداران از آن می‌تواند بر میزان تقاضا و در نتیجه قیمت و بازده سهام تأثیرگذار باشد.

۲-۱. بیان مسأله

کمپل و همکارانش در سال ۲۰۰۱ نتیجه‌ای بحث برانگیز را ارائه نمودند و عنوان کردند که میانگین نوسانات بازده سهام به طور قابل توجهی از سال ۱۹۶۲ تا ۱۹۹۷ در ایالات متحده افزایش یافته است. علاوه بر این، بسیاری از این افزایش نوسانات غیرمتعارف بازده سهام در تقابل با نوسانات شاخص بازار سهام است. به همین ترتیب، مورک و همکاران (۲۰۰۰) دریافتند که نسبت ریسک غیرمتعارف به ریسک سیستماتیک با گذشت زمان در ایالات متحده آمریکا افزایش یافته است. این روند افزایشی نوسانات غیرمتعارف بازده سهام پیامدهای مهمی برای پورتفولیوی متنوع، آریبترازکنندگان در بردارد که نیازمند به جایگزین‌هایی برای قیمت‌گذاری اشتباه سهام با ریسک غیرمتعارف پایین‌تر و همچنین، قیمت‌گذاری اختیار خرید سهام کارکنان و سیاست جبران خدمات مدیریتی هستند.

کوثری (۲۰۰۰) به افزایش نوسانات بازده سهام در سراسر جهان اشاره نموده و نتیجه گرفته است که شفافیت اطلاعات صورتهای مالی به روند نوسانات بازده سهام وابسته است. تعدادی از فعالان در مطالعات چارچوب حسابداری که مهمترین آنها "کمیته جنکینز"^۱ می‌باشد، ادعا نموده‌اند که صورتهای مالی سنتی سودمندیشان را به دلیل گذار اقتصاد ایالات متحده آمریکا از تولید به تکنولوژی بالا، نامحسوس بودن و اطلاعات فشرده اقتصاد خدمت‌گرا از دست داده‌اند.

تحقیقات حسابداری اخیر که کیفیت اطلاعات فراهم شده از طریق اعداد حسابداری را بررسی کرده‌اند، یافته‌های متفاوتی را گزارش نموده‌اند. برخی از آنها ضریب تعیین مدل رگرسیونی قیمت/بازده بر روی متغیرهای حسابداری، به جهت تشخیص اینکه آیا کیفیت اطلاعات فراهم شده از طریق صورتهای مالی ثابت مانده است یا در طول زمان افزایش یافته است، را مورد استفاده قرار داده‌اند (کالینز و همکاران ۱۹۹۷؛ فرانسیس و شیپر ۱۹۹۹ و لاندسمان و مایدیو ۲۰۰۲). در حالی که،

¹. Jenkins Committee

برخی دیگر از محققان استدلال می‌کنند که ضریب تعیین به دلیل اثرات معیار سنجش و اصلاح استنتاج تغییر مقیاس یک آماره‌ی نامعتبر است (براون و همکاران؛ ۱۹۹۹؛ ليو و زارووين ۱۹۹۹). در مقابل این مطالعات، در این تحقیق اندازه‌ی مبتنی بر بازار (واریانس بازده سهام) و متغیرهای کیفیت گزارشگری مالی (سود) بررسی می‌گردد.

در این تحقیق بررسی می‌شود که آیا روند صعودی نوسانات غیرمترعارف بازده با کیفیت گزارشگری مالی (سود) مبتنی بر دو معیار متفاوت یعنی دیچاو و دیچو (۲۰۰۲) (DD) و مربع اقلام تعهدی غیرعادی ($ABACC^2$) مرتبط است یا خیر؟ و تا چه حدی اقلام تعهدی حسابداری در داخل جریان‌های نقدی عملیاتی نگاشته می‌شود. اندازه‌های کیفیت سود مبتنی بر دو روش اندازه‌گیری مجزا اما مرتبط با هم می‌باشند. اندازه DD، مبتنی بر مدل ارائه شده توسط دیچاو و دیچو (۲۰۰۲) می‌باشد، که استدلال می‌کنند که بهتر است اندازه‌گیری اقلام تعهدی حسابداری جریان‌های نقدی عملیاتی سالانه گذشته، حال و آینده، بزرگتر از کیفیت سود باشد. آنان تشخیص می‌دهند که تا چه حدی اقلام تعهدی در جریان‌های نقدی منعکس نمی‌شوند: از این رو، DD نشان دهنده اندازه معکوس کیفیت سود است. اندازه $ABACC^2$ نیز مبتنی بر مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۱) می‌باشد. این رویکرد فرض می‌کند که اقلام تعهدی از طریق تغییرات اساسی در فعالیت‌های عملیاتی شرکت از قبیل درآمدها و دارایی‌های ثابت و هر گونه موارد انحرافی قابل تعیین هستند که مدیران از این ابزارها برای دستکاری سود استفاده می‌کنند. مربع اقلام تعهدی نیز به عنوان اندازه معکوس کیفیت سود در نظر گرفته می‌شود، زیرا انحراف بزرگتر از مدل تعیین اقلام تعهدی، مدیریت سود بزرگتری را منعکس می‌کند.

برای بررسی اینکه کیفیت گزارشگری مالی با نوسانات غیرمترعارف بازده مرتبط است، در این تحقیق دو مجموعه از آزمون‌ها انجام می‌شود. نخست طی رگرسیون ساده، ارتباط کیفیت سود و نوسانات غیرمترعارف بازده سهام شرکت بررسی می‌شود. سپس، در جهت آزمون فرضیات تحقیق علی-